

Posudek oponenta disertační práce Mgr. Michala Špíny

“Neúprosné rovnoběžky: Železnice v evropské literatuře 1830–1914”

předkládané v roce 2019 na Ústavu české literatury a komparatistiky

I. Stručná charakteristika práce

Disertační práce Michala Špíny se věnuje obrazům železnice v evropské literatuře v období let 1830–1914, přičemž autor se v návaznosti na předchozí autory zaměřil především na tzv. „pohledy z vnějšku“, které železnici chápou jako modernizační fenomén v procesu industrializace během „dlouhého“ 19. století. V jednotlivých kapitolách autor sleduje, jak téma železnice postupně proniká do literatury (poezie, povídky, romány) a zejména, jak se u jednotlivých autorů proměňuje vnímání železnice: od veršů, jež lkají nad ztrátou idylly a hluk železnice i její vpád do krajiny pocítují jako prvek narušující zaběhnutý řád světa, přes povídky a prózy tematizující stavbu železnic, a s tím spojenou sociální problematiku (těžká práce, chudoba, odloučenost atp.), až po Zolův železniční román *Lidská bestie*, ve kterém dochází ke svébytnému prolnutí železniční sítě se sítí vztahu jednotlivých postav prózy.

II. Stručné celkové zhodnocení práce

Autorovi disertační práce se podařilo velmi precizně, čtivě a zajímavě zpracovat doposud nepříliš frekventované téma obrazu železnice v beletristických textech v období let 1830–1914. Časové vymezení i geografické zaměření na Evropu autor v úvodních partiích dostatečně vysvětlil, ocenit lze rovněž autorův kulturně historický přístup k tématu, kdy každý konkrétní rozbor literárního díla je uveden či doplněn podrobnými odkazy na historický kontext vzniku díla, případně na technický pokrok daného období.

III. Podrobné zhodnocení práce a jejích jednotlivých aspektů

1. Struktura argumentace.

Práce Michala Špíny je rozdělena a přehledně uspořádána do pěti částí. Po krátkém teoretickém úvodu následují kapitoly, jež se věnují vždy konkrétním tématům: stavba železnic, hluk železnice, strážní domek, železniční systém. Tato témata jsou však vždy podrobně propojena s jednotlivými obrazy lineárnosti, zániku idylly či osudovosti tak, jak se objevují v příslušných literárních dílech daného období. Přestože autor na několika místech uvádí, že jím vymezené téma je mnohem vrstevnatější, časově i teritoriálně širší, podařilo se mu šťastně udržet výklad ve zvolených hranicích. Výklad je plynulý, kapitoly na sebe logicky navazují a především text je nesmírně čtivý, skvěle napsaný, autorovi se navíc podařilo nad celou prací „sklenout“ malý dramatický oblouk (motiv z *Anny Kareniny* na začátku práce i v jejím závěru). Z každé kapitoly disertační práce je patrná široká poučenost autora o tématu: jednoduše řečeno dobře ví, o čem píše, čtenář se chvílemi neubrání pocitu, že autor ví o železnici, její historii a především o motivech železnice v evropské literatuře mnohem víc, ale vzhledem k vymezení tématu a jeho soudržnosti si nemůže dovolit rozběh do mnoha stran.

2. Formální úroveň práce

Úznání si rovněž zaslouží autorova práce s literaturou. Nespoléhá jen na české překlady evropských děl, mnohdy si vypomůže vlastním překladem básně či prózy, obdivuhodná je i teritoriální šíře

zastoupených děl, autor reflektuje díla psaná rusky, německy, polsky, španělsky, anglicky, francouzsky... Citáty jsou doloženy odkazy na literaturu, autor v poznámkách rovněž upozorňuje na překlady vlastní či převzaté, grafické podobě práce nelze nic vytknout.

3. Práce s prameny či s materiálem

Obsáhlý seznam literatury, který autor připojil k závěru práce je dostatečně výmluvný a svědčí o tom, že autor při zpracování tématu prostudoval obsáhlý korpus literatury odborné i beletristické, snad pouze drobná výtka ke struktuře samotného seznamu. U takového typu práce by snad bylo vhodnější rozdělení literatury minimálně na dvě části: tedy zvlášť literární díla beletristická, která autorovi posloužila spíše jako pramen a zvlášť uvést oddíl literatury odborné. Takové dělení by bylo přeci jen přehlednější a ke čtenáři přívětivější.

4. Vlastní přínos

Celkově lze konstatovat, že práce Michala Špíny je jedinečná již v tom, že do české literární vědy přináší dosud nepříliš probádané a frekventované téma. Dobře zvládnutý je rovněž způsob zpracování tématu, neboť autor k němu nepřistupuje jen z perspektivy literární vědy, ale své závěry opírá, případně konfrontuje s poznatky z obecné historie, filozofie, antropologie, sociologie či psychologie. Autorova argumentace při výkladu jednotlivých děl je přesvědčivá. Snad by si více prostoru v rámci celé práce zasloužila větší pozornost rovněž beletristická díla, jež naopak v železnici spatřovala civilizační pokrok a její vpád do krajiny i života lidí nevnímala jen destruktivně. Autor se o takových dílech sice krátce zmiňuje, škoda jen, že příliš okrajově.

Poznámka na závěr: pro čtenáře je pak potěšující autorovo osobní zaujetí pro téma, které je patrně prakticky z každé stránky disertační práce.

IV. Dotazy k obhajobě

1. Můžeme v evropské literatuře daného období nalézt i další „stroje či techniku v krajině“ (krom železnice), jež se rovněž silně promítly do beletristické tvorby?
2. Jaké další období a teritoriální vymezení by autorovi připadlo nosné pro zpracování tématu železnice v evropské literatuře? Případně: Pokud by chtěl autor ve svém výzkumu pokračovat, kam by zaměřil svou pozornost?

V. Závěr

Předložená disertační práce splňuje požadavky kladené na disertační práci, a proto ji doporučuji k obhajobě a v předběžně ji klasifikuji jako *prospěl*

10. 6. 2019

PhDr. Eduard Burget, Ph.D.